

Pappa är också viktig

**- Med hjälp av inbjudningsbrev få
pappan delaktig inom rådgivningen**

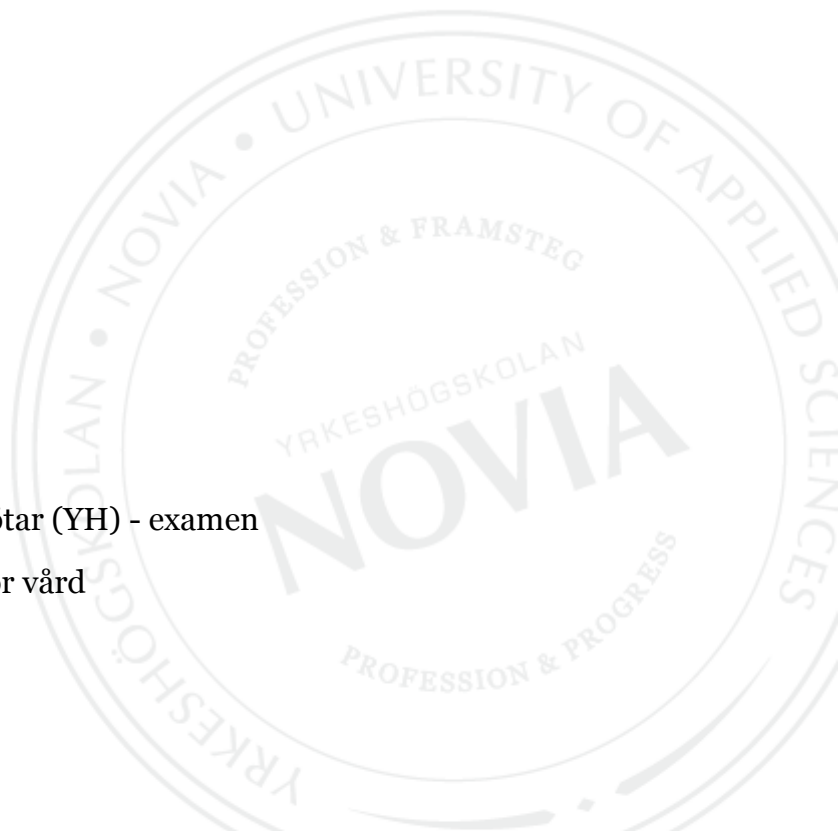
Sara Haverinen

Betty Helander

Examensarbete för sjukskötar (YH) - examen

Utbildningsprogrammet för vård

Åbo 2010

EXAMENSARBETE

Författare: Betty Helander, Sara Haverinen

Utbildningsprogram och ort: Utbildningsprogrammet för vård, Åbo

Handledare: Gunlög Lemmetyinen, Christine Alm

Titel: Pappa är också viktig – med hjälp av inbjudningsbrev få pappan delaktig inom rådgivningen

Datum 24.09.2010

Sidantal 32

Bilagor 2

Sammanfattning

Examensarbetet "Pappa är också viktig – med hjälp av inbjudningsbrev få pappan delaktig inom rådgivningen" är ett beställningsarbete från Västabolands stads nya familjecenter i Pargas. Beställningsarbetet är en fortsättning på tidigare gjorda utvärderingar. Av utvärderingarna framkom utvecklingsbehov som bl.a. var att stöda parrelationen och därmed pappans roll i familjen. Syftet med vårt examensarbete var att utreda på basen av litteratur pappans roll som barnets uppfostrare samt att som hälsovårdare inom rådgivningsverksamheten kunna nå pappan och få honom delaktig. Med inbjudningsbrev som metod att få pappan delaktig inom rådgivningen hade vi som avsikt att utveckla hälsovårdarens arbetssätt.

För att utreda betydelsen av pappans roll i familjen som uppfostrare har vi i vårt examensarbete använt Jacob Levy Morenos rollteori samt Föräldraskapets rollkarta® som grund. Vi har använt litteratur och forskning som stöd för vår teoridel. I undersökning har det kommit fram att pappans delaktighet inom rådgivningsverksamheten varit bristfällig och därmed ville vi utveckla en metod att nå pappan och få honom delaktig inom familjen på rådgivningen. Inbjudningsbrevet är ett förslag till utveckling som inte är använt i praktiken och därför kan vi i vårt examensarbete inte utreda några resultat.

Vårt examensarbete presenteras på en fortbildningsdag i Folkhälsanhuset i Pargas hösten 2010.

Språk: Svenska

Nyckelord: Pappa, rådgivning, hälsovårdare, stöd, delaktighet,

Förvaras: Examensarbetet finns tillgängligt antingen i webbiblioteket Theseus.fi eller i biblioteket.

BACHELOR'S THESIS

Author: Betty Helander, Sara Haverinen

Degree Programme: Degree Programme In Nursing, Turku

Supervisors: Gunlög Lemmetyinen, Christine Alm

Title: Dad is also important – with invitationletter reach the father and get him involved in the Child Care Center"

Date 24.09.2010

Number of pages 32

Appendices 2

Summary

The thesis "Dad is also important – with invitationletter reach the father and get him involved in the Child Care Center" is a commissioned work from Väståboland town's new family center in Pargas. Our work order is a continuation of previous evaluations. Appraisals for development emerged, eg. the parents relationship and therefore the fathers role in the family. The purpose of our thesis was to investigate the literature base of the father's role as educators and child health nurses as advisory services to reach the father and get him involved. By letter of invitation method to get the father involved in Mother and Child Care Center was our intention to develop health nurse working.

To investigate the role of the father in the family as educator we have in our thesis used Jacob Levy Moreno's role theory and Föräldraskapets rollkarta® as a basis. We have used literature and research to support our theory. The investigation has revealed that fathers' involvement in Mother and Child Care Centers' was inadequate and hence we wanted to develop a method to reach the father and get him involved in the family for advice. The invitationletter is a proposal for a development that is not used in practice and therefore we cannot in our thesis investigate any results.

Our thesis is presented on an education day in Folkhälsan huset in Pargas in autumn 2010.

Language: English

Key words: Dad, rådgivning, hälsovårdare, support, participation

Filed at: The examination work is available either at the electronic library Theseus.fi or in the library.

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Betty Helander, Sara Haverinen

Koulutusohjelma ja paikkakunta: Hoitoalan koulutusohjelma, Turku

Ohjaajat: Gunlög Lemmetyinen, Christine Alm

Nimike: Isä on myös tärkeä - Kustukirjeen avulla saada isä osallistumaan neuvolaan

Päivämäärä 24.09.2010

Sivumäärä 32

Liitteet 2

Tiivistelmä

Opinnäytetyö, ”Isä on myös tärkeä – Kustukirjeen avulla saada isä osallistumaan neuvolaan” on tilaustyö Länsi-Turunmaan kaupungin uudelta perhekeskukselta Paraisilla. Tilaustyö on jatkoa aikaisemmin suoritetuille arvioinneille, joista on syntynyt kehittämistarpeita, mm. parisuhteesta ja sen mukaan isän rooli perheessä. Opinnäytetyön tarkoituksena on selvittää kirjallisuuden perusteella isän roolia lapsen kasvattajana sekä terveydenhoitajan mahdollisuuksia neuvolatoiminnassa tavoittaa isä ja saada hänet osallistumaan siihen.

Kutsukirjemenettelyllä, isän saamiseksi neuvolaan osalliseksi, tarkoituksemme on kehittää terveydenhoitajan työtapoja.

Selvittäessämme isän roolin merkitystä kasvattajana perheessä, olemme käyttäneet Jacob Levy Morenon rooliteoriaa sekä Vanhemmuuden roolikarttaa® perustana. Teoriaosiossamme olemme tukeutuneet kirjallisuuteen sekä tutkimuksiin.

Tutkimuksissa on käynyt ilmi, että isän osallisuus neuvolatoiminnassa on ollut puutteellista ja siksi olemme halunneet kehittää menetelmän, jolla isä voidaan tavoittaa ja saada osallistumaan neuvolassa osana perhettä. Kutsukirje on kehitysehdotus, jota ei käytännössä ole vielä käytetty ja siksi emme opinnäytetyössämme kykene tutkimaan mitään tuloksia.

Opinnäytetyömme esitetään jatkokoulutuspäivillä syksyllä 2010 Paraisilla, paikkana Folkhälsanhuset.

Kieli: Suomi Avainsanat: Isä, neuvola, terveydenhoitaja, tukeminen, osallistuminen

Arkistoidaan: Opinnäytetyö on saatavilla joko ammattikorkeakoulujen verkkokirjastossa Theseus.fi tai kirjastossa.

Innehållsförteckning

1 Inledning.....	1
2 Datainsamling och tidigare forskning.....	3
3 Arbetsfördelning.....	4
4 Att vara förälder.....	5
4.1 Jacob Levy Moreno:s rollteori.....	5
4.2 Föräldraskapets rollkarta.....	6
4.2.1 Vårdnadshavaren.....	7
4.2.2 Livets lärare.....	8
4.2.3 Kärleksgivaren	9
4.2.4 Relationsläraren.....	10
4.2.5 Gränssättaren.....	11
5 Att vara pappa.....	13
5.1 Pappans roll som uppfostrare i familjen	13
5.2 Att skapa sin papparoll – en process.....	14
5.3 Faktorer som påverkar pappa-rollen	16
6 Pappa som kund på rådgivningen.....	19
6.1 Pappans behov av stöd på rådgivningen	19
6.2 Att få pappan delaktig inom rådgivningen.....	21
6.3 Hälsovårdarens stöd åt pappan	22
7 Inbjudningsbrevet Vad då? Jag? Pappa?!.....	24
7.1 Inbjudningsbrevets bakgrund.....	24
7.2 Inbjudningsbrevets layout.....	26
8 Kritisk granskning	27
9 Slutdiskussion.....	29
Källförteckning.....	32

Bilagor

Föräldraskapets rollkarta® (finsk version)	Bilaga 1/3
Arbetsfördelning	Bilaga 2/3
Vadå? Jag? Pappa?!	Bilaga 3/3

1 Inledning

Vårt examensarbete är ett beställningsarbete som ingår i ett projekt i utvecklingen av Väståbolands rådgivningsverksamhet i Pargas. Rådgivningsverksamheten är en del av det nybildade familjehuset Ankaret. Projektet heter Rådgivningsverksamhet i utveckling och är ett samarbete mellan Väståbolands rådgivningsverksamhet i Pargas och Yrkeshögskolan Novia i Åbo. Projektarbetet startade år 2008 och pågår till år 2010. Utgående från examensarbeten gjorda av vårdstuderande vid Yrkeshögskolan Novia år 2009 har Väståbolands rådgivningsverksamhet kommit fram till att det finns nya utvecklingsbehov. I utvärderingen gjord av vårdstuderandena kom det fram att pappornas delaktighet i rådgivningsverksamheten på Pargas rådgivning var liten (Dunder, Söderström & Westerholm 2009). Som fortsättning på projektet har vi valt att ta fasta på att få pappan mer delaktig i rådgivningsverksamheten. I undersökningsresultat kommer det fram att rådgivningen borde bjuda in pappan mer aktivt t.ex. genom enskild inbjudan, via en egen inbjudan åt pappan uppmuntras han att komma till rådgivningen (Social- och hälsovårdsministeriet, 2008, 52).

Orsaken till att vi i vårt examensarbete skriver om hur hälsovårdaren kan nå och stöda pappan är för att tydliggöra pappans betydelse i familjen och rådgivningsverksamheten och därmed framhäva att pappans roll är viktig, lika viktig som mammans. Enligt Haapio m.fl. år 2009, enligt befolkningsregistrets gjorda familjebarmeterundersökning år 2005 kommer det fram att unga pappor önskar mer stöd speciellt om hur de växer som föräldrar. Över 30-åriga män önskar mer information om hur de skall uppfostra barnet. (Haapio, Koski, K., Koski, P., & Paavilainen, 2009, s. 78).

Vi har i vårt examensarbete valt att använda Föräldraskapets rollkarta®, skriven av Marja-Liisa Helminen och Mari Iso-Heininiemi (se bilaga 1). Rollkartan använder vi som grund för att stöda pappan i föräldraskapet som barnets uppfostrare. Efter att hälsovårdaren fått pappan delaktig till rådgivningsverksamheten kan hon använda föräldraskapets rollkarta som hjälpmedel att stöda pappan.

Syftet med vårt examensarbete är att utreda utgående av litteratur pappans betydelse som barnets uppfostrare samt att som hälsovårdare inom rådgivningsverksamheten kunna nå pappan och få honom delaktig. Att få pappan delaktig inom rådgivningsverksamheten är en del av folkhälsoarbetet som är stadgat i Folkhälsolagen (28.1.1972/66) enligt följande:

”Med folkhälsoarbete avses främjande av hälsan, inbegripet förebyggande av sjukdomar och olycksfall, som är inriktat på individen, befolkningen och livsmiljön, samt sjukvård till individen” (§ 1, mom.1). I vårt arbete vill vi kunna främja pappans hälsa genom att få honom delaktig inom rådgivningsverksamheten tillsammans med familjen.

Problemställningar som vi har ställt för vårt examensarbete är:

1. Vilken betydelse har pappan i familjen som uppfostrare?
2. Hur når hälsovårdaren pappan och får honom delaktig inom familjen på rådgivningen?

Målet med arbetet är att hälsovårdaren kan använda sig av vårt inbjudningsbrev och få pappan delaktig inom rådgivningsverksamheten. Eftersom det idag pratas om delat föräldraskap och pappans roll i familjen blivit allt större sätter det krav på hälsovårdarnas profession. Ju mer pappornas besök till rådgivningen ökar desto mer kunskap måste hälsovårdaren ha i att stöda familjen. Vi som skribenter kommer därmed ha nytta av detta arbete i vår utveckling till professionella vårdare. Som slutprodukt till vårt arbete har vi skrivit ett inbjudningsbrev åt pappan som kommer att vara en del av projektet Rådgivningsverksamhet i utveckling. Inbjudningsbrevet skall sänka ribban för pappan att ta sig till rådgivningen. Genom att skicka inbjudningsbrev kan hälsovårdaren påverka pappans deltagande och pappan får med denna metod känslan av att inneha en central roll i familjen. Då pappan besöker rådgivningen påverkar det hans delaktighet som pappa och förstärker hans roll som vårdare vilket i sin tur förstärker barnets utveckling samt familjens sammansättning (Keinänen, 2002, 29). Enligt A. Antonovsky är det viktigt att varje människa har en känsla av sammanhang. (Antonovsky 1991). Med hjälp av inbjudningsbrevet når hälsovårdaren pappan och förhoppningsvis deltar pappan i rådgivningsverksamheten. Idén med att pappan kommer till rådgivningen är att han vid behov får stöd i sin roll av hälsovårdaren. Då hälsovårdaren märker att det finns brister i pappans föräldraskap kan hon med hjälp av rollkartan kartlägga dem. Pappans bristfälliga roller skall kompletteras med de positiva resurserna pappan redan har, på det här sättet skapas balans inom föräldraskapets olika roller. Då pappan är nöjd med sin roll har det positiv effekt på familjen, vilket betyder att det ökar pappans känsla av sammanhang.

2 Datainsamling och tidigare forskning

Vårt examensarbete baserar sig på en tidigare gjord utvärdering (2009) som varit en del av projektet Rådgivningsverksamhet i utveckling i Väståbolands stad, Pargas. I utvärderingen som gjordes av vårdstuderande från YH Novia framkom det olika behov för utveckling som kunderna önskar inom rådgivningsverksamheten. Vi som skribenter intresserade oss för utvecklingsbehovet kring pappors delaktighet i rådgivningsverksamheten och hur vi kunde utveckla det till det bättre. Genom litteratursökning studerade vi hur situationen angående pappor och rådgivningsverksamheten ser ut idag i Finland och har därefter baserat vårt examensarbete på det vi hittat i litteraturen kring vårt tema.

Vi anser att vi hittat relevant och pålitlig litteratur och forskning inom vårt ämne som vi baserat vårt examensarbete på. Vi har gjort litteratursökning i tidskrifterna Vård i Fokus, Vård i Norden, Terveidenhoitaja och Hoitotiede. Utöver det har vi sökt information på Social- och hälsovårdsministeriets;- Neuvolatyön kehittämis- ja tutkimuskeskus;- Terveiden- ja hyvinvointilaitos och Väestöliittos hemsidor. Elektroniska datainsamlingen har vi gjort på tidskriftsdataserna Ebsco och Cinahl samt sökt information på sökmotorn Google. Sökorden vi använt vid den elektroniska sökningen av både forskningsartiklar och litteratur stöder temat i vårt arbete. Med hjälp av sökorden; pappa, isyyden tukeminen, uppfostring, handledning och rådgivning, fathers' involvement and childrens developmental outcomes, fathers involvement in childcare, father and child, fathers, parenting och paternal attitudes har vi hittat litteraturen som vi använt i vårt examensarbete.

På basen av litteratur har vi i vårt examensarbete tagit upp faderskapet, pappans roll som uppfostrare inom familjen, olika roller inom föräldraskapet och hur hälsovårdaren lättare skulle nå pappan och få honom delaktig i verksamheten för att stöda honom.

3 Arbetsfördelning

Litteratursökningen till vårt examensarbete har vi både gjort tillsammans och självständigt. Efter sökningen väcktes idén om vad vi skulle ha för tema i arbetet och därmed försökte vi fördela arbetsmängden jämnt och innehållet till övergripande rubriker så som t.ex. inledning och slutdiskussion har vi skrivit tillsammans. På projektveckorna har vi alltid arbetat tillsammans och båda har alltid deltagit i handledningstillfällena. Vi har båda skrivit lika mycket innehåll till arbetet och granskat varandras texter, på det sättet har vi kompletterat texterna med att lägga till information eller gjort ändringar. För vidare utredning om vem som skrivit vad har vi gjort en skild bilaga (se bilaga 2).

4 Att vara förälder

I vårt examensarbete stöder vi vår teoretiska del på Föräldraskapets rollkarta. Vi tar upp de olika delområdena genom att koppla dem till pappans betydelse som barnets uppfostrare inom föräldraskapet. Föräldraskapets rollkarta baserar sig på Jacob Levy Morenos (1889-1974) rollteori, som baserar sig på människors interaktioner sinsemellan. Föräldraskapets rollkarta har utvecklats i ett projekt som hette Kuntaliiton Lasso-laatuprojekti år 1999. Meningen med rollkartan är att social- och hälsovårdspersonal kan använda den som arbetshjälpmedel vid handledning av föräldrar och hjälpa föräldrar att se deras egen uppfattning om deras subjektiva föräldrabild. Enligt Social- och hälsovårdsministeriets gjorda utredning (2005) vad gällde användningen av rollkartan inom rådgivningsverksamheten kom det fram att 0,2 procent av hälsovårdarna använde rollkartan regelbundet varav 7,2 procent använde sig av den vid behov. (Hakulinen-Viitanen, Pelkonen & Haapakorva 2005,155).

Föräldraskapets rollkarta är bl.a. gjord för att klart och naturligt kunna strukturera föräldraskapets betydelse. Rollkartan fungerar även som gransknings- och hjälpmedel. Rollkartan är bl.a. riktad till hälsovårdaren inom rådgivningsverksamheten för att hon skall kunna stöda pappan i olika situationer i föräldraskapet. (Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, s.11). Det är meningen att det skall vara lätt att använda sig av föräldraskapets rollkarta, större teoretiska kunskaper för att använda kartan behövs inte, dock är det bra att ha baskunskap om föräldraskapets roll och barnets normala utveckling. Rollkartan har inga skrivna regler utan kan användas med egen kreativitet (Ylitalo, 2007, s.449).

4.1 Jacob Levy Moreno:s rollteori

Enligt Hale, Hare och Hare, Niemistö (enligt Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, s.12) är rollens koncept det centrala i Morenos alla verk. Enligt Morenos rollteori är rollen bunden till den enskilda individens utveckling, därför är varje människas roll även individuell. Hurudan roll människan har ger olika uppfattningar bl.a. om beteendemönster och socialitet. Enligt Niemistö (enligt Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, s.12) blir rollerna medvetna genom rollförväntningar. Rollförväntningar är ömsesidiga, t.ex. blir faderskapet bekräftat i relation med barnet, utan barn finns det ingen papparoll. Moreno definierar att

individen kan ha olika roller i olika situationer, men då alltid relaterat till andra människor eller saker. (Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, s.13).

Enligt Niemistö (Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, s.13-14) anser Moreno att rollerna utvecklas konstant under människans livscykel och att människan under sitt livslopp kan skapa nya roller. Ju fler roller föräldern har i användning desto flexiblare är föräldern. Att identifiera sig med en roll är alltid individuellt. Föräldrarnas centrala roller mognar tillsammans med föräldraskapet. Alla roller inom föräldraskapet finns inte klart hos föräldrarna utan utvecklas först i växelverkan med barnet. En del föräldraroller kanske saknas helt hos någon förälder medan någon annan roll blir alldeles för överdriven. I roller som är lämpligt utvecklade är beteendet naturligt, däremot är beteendet i överdrivna roller automatiskt och går efter ett speciellt mönster som inte alltid lämpar sig t.ex. i uppfostran. (Helminen & Iso-Heiniemi, 1999, 13-14).

4.2 Föräldraskapets rollkarta

Genom att använda rollkartan som fungerar som ett visuellt hjälpmedel kan hälsovårdaren stöda pappan. Pappan kan med hjälp av rollkartan se hurudan roll som barnets uppfostrare han har genom användning av de olika benämningarna som ingår i rollkartan. I rollkartan ingår fem olika delområden, s.k. motivationsroller som består av Livets lärare, Relationsläraren, Kärleksgivaren, Gränssättaren och Vårdnadshavaren. Pappans roll skall inneha alla dessa motivationsroller och det optimala är att uppnå balans mellan motivationsrollerna. De fem delområdena skapas av olika underkategorier, t.ex. som vårdnadshavare sköta om barnets matande och klädsel. Ifall vårdnadshavaren försummar att sköta om barnets klädsel är denna roll bristfällig. Då hälsovårdaren går igenom dessa olika kategorier med pappan kan han direkt säga vilka roller som han känner sig stark i och vilka roller han känner att han inte behärskar. Då kan pappan med hjälp av hälsovårdaren få en uppfattning om sig själv som uppfostrare och förälder. (Haarala, Honkanen, Mellin & Tervaskanto-Mäentausta 2008, 216-217).

4.2.1 Vårdnadshavaren

Ett litet barn klarar sig inte utan sin förälders omvårdnad. Barnet är fullständigt beroende av föräldern. Barnets basbehov tryggas då man ger det mat, sköter hygien, ansvarar för barnets sömn och klädsel. Det är viktigt för barnet att få sina basbehov omskötta men det är också viktigt att som förälder fundera på hur behoven tryggas, är pappa t.ex. arg medan han matar barnet eller glad. Om föräldern har positiv eller negativ utstrålning kan barnet känna igen detta. (Rautiainen, 2001, 23). När föräldern vårdar barnet förmedlar föräldern känslor. Genom att använda rätt ton på talet, blick i ögonen och rätt beröring får barnet positiv respons. (Mannerheimin Lastensuojeluliitto, u.å) Förutom att få de fysiska basbehoven stillade behöver barnet även någon som finns där för det t.ex. genom att jollra eller leka med barnet. Det ger det positiv stimulans åt barnet om föräldern tar barnet med i köket när det finns uppgifter att göra där, genom iakttagelser kan barnet känna sig delaktigt. (Rautiainen, 2001, 23).

Det är viktigt att pappan som vårdnadshavare är delaktig i barnets omvårdnad från början av barnets utveckling. Genom att pappan deltar i t.ex. badandet, blöjbyten och matande av barnet från första början kan barnet känna sig tryggt i hans händer. När barnet har flera kontakter som det känner sig tryggt i höjs barnets självkänsla. God självkänsla i babyåldern bidrar även till bättre självkänsla som vuxen. (Säävälä & Keinänen, 2002, 14; Misvæ r, 2005, 92; Cacciatore & Korteniemi-Poikela, 2007).

I dagens läge är det populärt att prata om delat föräldraskap vilket innebär att pappan är lika delaktig i familjearbetet som mamman. Fastän pappor uppmuntras att delta i vården av barnet är det enligt Säävälä & Keinänen ändå viktigt att komma ihåg att pappor inte alltid har anlag för att vårda, dvs. går det inte att tvinga en pappa att vårda sitt barn om han inte känner för det. Det sägs att många pappor känner sig utanför, att mamman och barnet har en bättre relation. (Säävälä & Keinänen, 2002, 14-15).

4.2.2 Livets lärare

Att komma in i den nya rollen som förälder sker inte alltid utan förhinder, till föräldraskapets roll hör klumpighet. Det är viktigt att kunna medge åt sig själv som förälder att det finns en viss osäkerhet i vården av barnet, genom misstag och olika försök lär sig föräldern och hittar sin egen roll som förälder. Fastän barnet är otåligt tar det inte skada av föräldrarnas ”träning”. Efter träning och flera försök att vårda sitt barn på olika sätt blir föräldrarna expert på sitt eget barn, barnet behöver t.ex. bara visa ett speciellt kroppsspråk och då vet föräldern att barnet är hungrigt eller behöver sova. (Rautiainen, 2001, 18).

Redan under barnets första år verkar föräldrarna som barnets förmedlare av värderingar. Beroende på hur föräldrarna vårdat barnet har värderingar förmedlats åt barnet, dvs. har föräldrarna vårdat barnet med respekt eller t.ex. våld skapas värderingar åt barnet. Om barnet inte har blivit förnedrat lär sig barnet att uppskatta sig själv och sina egna behov. (Rautiainen, 2001, 18).

Pappans egen personlighet och livssituation reflekterar i växelverkan till barnet. Om pappan visar osäkerhet, känner sig som en dålig pappa eller deprimerad återspeglas det på barnet. Likaså om pappan har ett gott självförtroende och en positiv personlighet sker återspeglingen. Barnet har instinkter att känna igen pappans psykiska tillstånd och konflikter. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela, 2007).

Då pappan uppfostrar sitt barn skall han komma ihåg att leva efter sina egna regler, om pappan lever olika än vad han lär ut åt barnet att leva mister lärdomen sitt förtroende (Misvær, 2005, 189). Ett exempel var barnet mistar sitt förtroende till pappans uppfostringsmetod kan vara att pappan säger att naturen inte får skräpas ner men ändå kastar pappan skräp i naturen, alternativt måste barnet ha säkerhetsbältet på i bilen men pappan använder inte bältet själv.

Ett spädbarn hanterar inte frustration (exempelvis att vara hungrig). Om föräldern observerar barnet och kan förutse barnets frustrationer (exempelvis matar barnet före det blir hungrigt) skapas positiva erfarenheter åt barnet och därmed positiva värderingar. På ett ettårigt barn märks hur det har blivit behandlat i spädbarnsåldern, hur barnet ter sig till sin omgivning och hur det beter sig. Barnet gör redan som liten skillnad mellan bekanta och obekanta människor. Genom att barnet har observerat sina föräldrar vet barnet om

människan är obekant eller bekant. Det tar tid för barnet att skapa nya kontakter med okända människor, det är viktigt att föräldern ger barnet denna tid så att barnet inte behöver känna sig otryggt. Otryggheten kan ha effekt i barnets människokontakter senare i livet. (Rautiainen, 2001, 19).

Det är viktigt som förälder att ge tid åt barnet att utvecklas. Föräldern bör delta och stimulera barnets utveckling. Barnet skall utforska omvärlden själv men det är viktigt att föräldern är vid barnets sida, dessa erfarenheter bidrar till att barnet gradvis börjar uppfatta sig själv som en självständig individ. (Misvær, 2005, 74).

4.2.3 Kärleksgivaren

Rautiainen (2001) definierar kärlek som något absolut. Kärlek är att stå vid den andras sida och att leva sig in i den andras känslor samt att dela med sig dessa (Rautiainen, 2001, 28). Då barnet föds kan det komma som en överraskning för föräldern att djupa kärlekskänslor för barnet inte finns genast. Det viktiga är dock att komma ihåg hur barnet skall hanteras, hurudana signaler barnet får från föräldern. Beröringen, hur föräldern ser och pratar med barnet är viktigt. All konkret vård barnet får från föräldern samt att hålla barnet i famnen är kärlek. (Rautiainen, 2001, 17). I en undersökning som gjorts i Australien av Claire Halle m.fl. (2008) kommer det fram att majoriteten av papporna (n=22) kände kärlek för det nyfödda barnet med detsamma, för några av papporna tog det en stund förrän de kände kärlek gentemot barnet och två stycken pappor erkände att de vid tiden då undersökningen gjordes ännu inte kände full kärlek för det nyfödda barnet (Halle, C. m.fl. 2008, 62).

För att kunna ge kärlek åt sitt barn måste föräldrarna själva känna sig älskade och att de får det stöd de behöver för att klara av vardagen. Föräldrarnas egen barndom påverkar, dvs. om de själva fått kärlek och känt sig godkända av sina föräldrar är det enklare för föräldrarna att ge kärlek åt sitt barn. Även föräldrarnas parförhållande har inverkan på barnet. Det är individuellt hur var och en tar emot kärlek och stöd. För någon mamma kan det vara att få kärlek och stöd om pappan deltar i vården av barnet eller hemmet, exempelvis att pappan tar hand om barnet och uppmanar mamman att vila om hon känner sig utmattad. (Rautiainen, 2001, 18).

I den finska kulturen är det inte så vanligt att kunna motta kärlek och stöd. Om föräldrarna har bekymmer, t.ex. ekonomiska svårigheter, kan detta påverka föräldrarna så mycket att de inte är kapabla att ge kärlek åt barnet. (Rautiainen, 2001, 18).

Barnet växer upp i föräldrarnas förhållande, kärlek i förhållandet överförs till barnet. Barnet är alltid mammans och pappans barn, båda föräldrarnas känslor är betydande för barnet. Eftersom kontakten mellan mamman och barnet efter födseln ofta är så stark händer det lätt att pappan i början känner sig utanför. Därför är det viktigt att pappan inte ställer sig på sidan vad gäller vårdandet av barnet utan att han deltar aktivt. Därmed kommer även pappan snart att få en speciell kontakt med barnet (Rautiainen, 2001, 18). Fagerskiöld (2008, 68) refererar Rohner RP och Veneziano RA att pappans kärlek har positiv effekt på barnets mentala/psykologiska välmående och hälsa.

Genom att ge kärlek åt sitt barn lär föräldern barnet att sätta värde på andra människor. Då föräldern visar glädje över att barnet älskar föräldern lär sig även barnet att känna igen kärlek och att älska sig själv. Då ett barn mår dåligt och känner sig nere skall föräldern finnas där och ge tröst åt barnet, och om barnet känner lycka och glädje skall föräldern glädjas med barnet. (Rautiainen, 2001, 28).

4.2.4 Relationsläraren

I rollen som *relationsläraren* skall man som förälder vara en bra lyssnare till barnet och ha förståelse för barnets idéer och tankar. Föräldern skall ge barnet positiv respons på barnets utveckling. Den positiva responsen förstärker utvecklingen av barnets positiva jag - bild. Som förälder och uppfostrare är det viktigt att lära barnet att både känna igen och uttrycka sina egna känslor. (Haarala, Honkanen, Mellin & Tervaskanto-Mäentausta, 2008, 218).

Enligt en intervju av barn- och ungdomspsykoterapeuten Marja Schulman gjord av Mari Rautiainen (2001) beskrivs mamman till barnet som den person som känner barnet och barnets behov bäst. Mamman vet vad barnet behöver i olika situationer eftersom mamman lärt sig att ”läsa av” barnets olika uttryck. Som förälder är det omväxlande att leva med ett litet barn. Man har olika sorters känslor om vartannat. Starka hat- och kärlekskänslor vilka man har svårt att tolka vad de betyder för en själv som förälder. Barnet väcker dessa omtumlade känslor i föräldrarna genom att det beter sig på ett sätt som föräldrarna ibland har svårt att förstå. Med tiden då barnet växer och utvecklas lär sig föräldrarna att tolka

barnets beteende och avläsa signalerna lättare. Då hålls även föräldrarnas känslor mot barnet mer under kontroll, t.ex. starka hatkänslor uppstår inte lika snabbt eller lätt utan som förälder klarar man av att hantera känslorna istället för att låta dem ta över. (Rautiainen, 2001, 20-21).

4.2.5 Gränssättaren

Då barnet är litet behöver det känna trygghet hela tiden. Denna trygghet kommer från föräldern, i detta skede vanligen av mamman eftersom hon ammar barnet och då håller barnet i famnen rätt mycket. Det är viktigt att man inte lämnar barnet ensamt under denna ålder. På natten är det viktigt att barnet hör föräldern bredvid sig då det skapar den tryggheten barnet behöver för att sova gott. Det sägs att man som förälder inte kan hålla sitt barn i famnen för mycket. Det har framkommit att ett barn som fått vara mycket i famnen under babyåldern har en tendens att bli mer självständigt då det blir äldre. (Rautiainen, 2001, 21). I forskning framkommer det att pappor anser att man inte kan skämma bort barnet med att ta det i famnen direkt då det t.ex. gråter. (Halle, 2008, 65).

Att skapa förtroende och trygghet åt barnet är en lång tidsprocess som bär frukt i ett senare skede i barnets liv. Redan då barnet är ungefär två år gammalt klarar det av att inte behöva ”tanka” trygghet av föräldern lika länge genom att vara i famnen, utan klarar sig självständigt efter endast en kort vistelse i famnen. (Rautiainen, 2001, 21).

Ett barn som växer upp utan gränser tär både på sina egna och på föräldrarnas krafter. Det viktigaste inom gränssättning som föräldrarna gör för barnet är att hindra barnet från faror i omkringliggande omgivning. En av föräldrarnas svåraste utmaning är att sätta barnets gränser på ett sådant sätt att barnet varken får för lite eller för mycket närhet. Barnet skall också få egen tid så att det får en känsla av att föräldrarna tar för mycket av barnets revir. (Rautiainen, 2001, 22).

Rutiner i barnets vardag är viktiga att utveckla för att försäkra barnet en trygghet och säkerhet som barnet behöver i sin tillväxt och fostring. Rutiner gör att barnet har lättare att övergå från ett utvecklingsstadium till ett annat, t.ex. då barnet skall börja sova ensamt så lättar rutinerna ändringen. (Rautiainen, 2001, 22).

Enligt en forskning gjord år 2002-2003 framgår det att föräldrarna kan bidra till sitt barns välmående och hälsa genom sina olika roller, t.ex. som gränssättare och som barnets uppfostrare. (Okkonen, Vehviläinen-Julkunen & Pietilä, 2007, 273).

Gränser i barnets vardag bidrar till trygghet i barnets uppväxt. Som förälder är det viktigt att visa barnet tydliga gränser redan från att barnet är litet i den utsträckning att barnet vet vad som det får och inte får göra. Ofta har barnet raseriutbrott vid tillfällen då barnet inte får det som det vill ha. Det är av stor vikt att föräldern låter barnet gå igenom känslorna vid raseriutbrottet och som förälder visa att man finns där för barnet trots raseriutbrottet. Denna roll som barnets uppfostrare vad gäller gränssättaren skapar åt barnet den trygghet den behöver då barnet märker att mamman eller pappan inte har övergivit henne/honom trots raseriutbrottet. (Rautiainen, 2001, 25).

Ju tidigare man lär barnet de gränser som gäller i barnets vardag, desto lättare kan barnet med tiden godkänna dessa gränser. Gränsdragningen bidrar till att barnets grundtrygghet växer då barnet förstår att föräldrarna finns där för barnet och bryr sig om det redan från babyåldern. (Rautiainen, 2001, 25-26).

5 Att vara pappa

Då man beskriver roller menar man handlingsmönster som är förknippade med individen och som styrs genom miljön som individen lever i (Rundfors & Wrangsjö, 2002, 107). Att bli pappa är något som anses vara en av de bästa upplevelserna i livet. Att vara pappa är ändå inte någon enkel uppgift. Papparollen ställer stora krav på pappan, både vad gäller uppfostring av barnet och att tillgodose en fungerande ekonomi. En pappa kan fråga sig själv, hurdan är en bra pappa och hur får man arbetet att gå smidigt ihop med familjelivet? Svaret är att det inte finns någon rätt faderskapsmodell att följa för att vara en bra pappa. Hur faderskapsmodellen utvecklas efter att barnet är fött är individuellt. En del pappor har en bild om hur de skall vara eller vill vara som pappa, t.ex. som egen pappa varit till dem. Andra pappor bygger upp deras faderskapsroll vartefter och tänker inte så mycket på hurdan roll de exakt skall inneha. En annan fråga för en nybliven pappa kan vara hur han skall få arbetet att gå smidigt ihop med familjelivet? Arbetet och familjen är något som pappor oftast har svårt att finna balans mellan. Fastän många pappor gärna skulle vara mer hemma med mamman och barnet efter att barnet är fött känner de ändå inte att de klarar av att göra det p.g.a. att ekonomin i så fall skulle bli lidande (Lammi-Taskula, m.fl., 2009, 44). I följande kapitel går vi närmare in på pappan i familjen, hurdan roll papporna upplever sig ha i familjen som uppfostrare, hur pappor upplever och skapar papparollen samt vilka faktorer som påverkar den.

5.1 Pappans roll som uppfostrare i familjen

Enligt lagen angående vårdnad om barn och umgängesrätt (8.4.1983/361) ”skall barnet uppfostras så att det får förståelse, trygghet och ömhet. Barnet får inte undertryckas, ägas eller utsättas för annan kränkande behandling. Barnet bör stödas och uppmuntras i sin utveckling till självständighet, ansvarsfullhet och vuxenhet”. (§ 1, mom.3).

Hur pappan uppfostrar sitt barn beror ofta på pappans egen uppväxt, hur han blivit uppfostrad och hur hans världsbild ser ut genom den uppfostring han fått. Upplevelser som pappan fått av sina föräldrar i uppfostran kan vara medvetna eller omedvetna, t.ex. kan pappan ha en uppfattning om någonting som majoriteten av andra pappor inte alls behöver

överensstämma med. Det finns pappor som själva blivit uppfostrade på ett visst sätt och därför har sagt att de aldrig kommer att uppfostra sitt eget barn med denna metod, dock ärvs uppfostringsmetoder åt pappan ibland omedvetet. Om pappans egen uppfostring varit svår finns oftast en strävan mot att förbättra sin egen uppfostringsmetod. (Cacciatore & Kortenieni-Poikela, 2007). I Väestöliittos undersökning diskuterades varifrån papporna tar sin faderskapsbild, om de har någon rollmodell eller förebild som de följer. Det kom fram att de flesta papporna hade sin egen pappa som förebild men att de inte riktigt tänkte på någon speciell faderskapsmodell som de ville följa. Exempel på faderskapsmodeller togs mest efter pappornas vänner. Vissa pappor hade ingen faderskapsmodell att ta efter eftersom de ansåg att det inte fanns sådana lämpliga i deras sociala miljö. Några pappor ville inte ens gå efter någon viss modell utan de ville själv bygga upp sin egen faderskapsroll. (Väestöliitto 2006).

Barnet får erfarenheter av pappan och detta står delvis som grund för barnets uppväxt. Gester, miner och hur barnet tilltalas ger uppfattningar åt barnet i dennes utveckling. Pappor som är stränga, aggressiva och icke närvarande skapar negativa känslor åt barnet. Det är viktigt att pappan i uppfostrandet visar respekt och uppskattar barnet. (Cacciatore & Kortenieni-Poikela, 2007).

5.2 Att skapa sin papparoll – en process

I Paajanens undersökning om pappornas uppfattning om deras egen faderskapsroll ansåg 5 % att de inte visste hurudan faderskapsroll de skall ha och 13 % ansåg att det ställs för stora krav och förväntningar på faderskapet. Av de undersökta papporna berättade 92 % att barnets födsel var det bästa som hänt dem. (Paajanen, 2006).

Den livslånga relationen mellan barnet och pappan börjar då barnet föds. Då växelverkan mellan barnet och pappan skapas betyder det att barnets angelägenheter påverkar pappan och tvärtom. För att en kontakt mellan pappan och barnet skall uppstå är det viktigt att pappan finns där för barnet då barnet behöver det, att pappan spenderar tid med sitt barn. Växelverkan påverkar även barnets framtida människorelationer. Under barnets första levnadsår bildas en speciell kontakt till föräldrarna, därför är pappans närvaro under det första året viktig, kontakten ger en starkare faderskapsroll åt pappan medan barnet får

trygghet. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela, 2007). I Paaianens rapport framkom att 90 % av de intervjuade papporna höll med om att pappan skall vara med och sköta barnet redan från födseln (Paaianen, 2006).

Det sker stora förändringar i barnets utveckling under barnets första levnadsår. Lyckad växelverkan och olika människorelationer med barnet under det första levnadsåret är ytterst viktigt för senare uppfostring och utveckling. (Misvær, 2005, 19-115). Att växa som förälder, i det här fallet pappa, är en process som börjar då familjen börjar vänta barnet, med andra ord i början av graviditeten. Denna process, att växa som pappa, fortgår under hela barnets uppväxt. Då barnet föds, oberoende av hur många barn pappan får, måste papparollen och därmed det nya föräldraskapet återuppbyggas. Hur man upplever att bli och att vara förälder beror mycket på hur man själv upplevt föräldraskapet som ung samt hur ens egen pappa varit som förälder. Även egna uppfattningar och föreställningar om hur det är att vara pappa påverkar föräldraskapet. Den egna pappa-bilden skapas delvis också av massmediers och den virtuella världens modeller som människan oundvikligt kan missa i dagens läge. (Haapio m.fl. 2009, 83).

Faderskapet består av två olika begrepp, det är både biologiskt och psykologiskt. Det biologiska faderskapet innebär det reproduktiva som mannen bidrar med, dvs. ett barn. Ansvarstagandet och uppfostringen av barnet, som är en livslång process, avser det psykologiska faderskapet. (Esko, 1984, 29).

Finska män bearbetar den blivande faderskapsrollen på fyra olika sätt. De fyra olika sätten med vilka de använder sig av att bearbeta den blivande faderskapsrollen på är att de medvetandegör för sig själva att det som pågår är verkligt. Pappan bearbetar det som är aktuellt just nu genom att känna fostret växa i moderns mage och att det sparkar samt att se det blivande barnet på ultraljud. Pappan konkretiserar det som pågår genom att barnet föds. (Haapio m.fl. 2009, 89).

5.3 Faktorer som påverkar pappa-rollen

Det finns olika familjemodeller, den traditionella är att pappan anser sin roll i familjen som försörjare och att det är mamman som skall sköta om hemmet. I en situation där pappan har hand om familjens ekonomi kan pappan lätt känna sig utanför i uppfostrandet av barnet och hemmets vardagliga sysslor. Den traditionella familjemodellen fungerar endast i vissa familjer där pappan känner att han kan ge kärlek åt barnet, fastän han har rollen som försörjare och därmed inte deltar i uppfostrandet lika mycket som mamman (Hermanson, 2008).

Den traditionella faderskapsbilden har ändrat drastiskt i Finland. Ännu för några tiotals år sedan ansågs fadern vara familjens försörjare. Nuförtiden då kvinnorna också stigit mer fram i den avlönade arbetsvärlden så ser inte faderskapsbilden likadan ut som förr vilket har satt stor press på de nutida fäderna eftersom de nu också alltmer måste delta i vårdnaden av barnet och hemmet. (Paajanen, 2006).

I nutida familjer pratas det om delat föräldraskap. Med delat föräldraskap vill man speciellt lyfta fram pappans deltagande och engagemang i vården av familjens barn. Delat föräldraskap betyder att pappan deltar jämställt med mamman i vården av barnet. I dagens läge är båda föräldrarna kapabla att ta hand om ett barn och tillgodose barnets behov, dvs. att sköta sysslor i hemmet och att vårda barnet på ett behövligt sätt. Genom delat föräldraskap strävar föräldrarna efter att hitta balans mellan arbete och familjen. Föräldrarna strävar också till att kunna diskutera och komma till gemensamma beslut inom familjen. Båda föräldrarna skall kunna ge ömhet, vård och sätta gränser åt barnet på ett likvärdigt sätt. (Hermanson, 2008).

Delat föräldraskap anses vara en bra familjemodell, mamman får tid för egenvård och pappan får genom vårdandet av barnet tid att förverkliga sig själv inom papparollen. Delat föräldraskap ger dessutom säkerhet åt barnet och stöder dess utveckling. (Hermanson, 2008).

För att pappan skall ha en bra relation till sin familj kräver det att han finner balans mellan faktorer som påverkar hans liv, faktorer som t.ex. arbete och tid att spendera med sin familj. Dagens samhälle handlar allt mer om jämställdhet mellan man och kvinna, i familjebetydelse jämställdhet mellan pappan och mamman. (Lammi-Taskula, Karvonen & Ahlström, 2009, 39).

Enligt en analys som Johanna Lammi-Taskula och Minna Salmi har gjort år 2006 på Stakes Hyvinvointi ja palvelut (HYPA)- projekt är 94 % av Finlands pappor i arbetslivet (i Stakes forskning deltog 1102 pappor). I analysen framgår det att finska pappor kan ha svårigheter att hitta balans mellan arbete och tid med familjen, eftersom det kan vara svårt att skilja på vad som beräknas som viktigare. Är det viktigare att hämta in pengar eller att spendera tid och ha ett gemensamt liv med resten av familjen? (Lammi-Taskula, m.fl., 2009, 39).

Vad gällde omvårdanden av barnet i Väestöliittos undersökning ansåg sig papporna vara på samma nivå som mammorna, men att de kände en ekonomisk press på att vara familjens försörjare. Det framkommer att papporna i dagens läge förändrat sig så att de försöker vara mer delaktiga i vården av barnet, men att de ännu har kvar ansvaret för familjeförsörjningen. (Paajanen, 2006). Däremot i en undersökning gjord av Fägerskiöld har det framkommit att papporna känner sig som andrahandsvårdare, dvs. att mamman är den primära vårdaren av barnet och innehar rollen som huvudansvarig över barnets vård. Orsaken varför papporna känner sig som andrahandsvårdare är i huvudsak att de är mycket av sin tid på jobb. (Fägerskiöld, 2008, 64-66).

Var tredje pappa som har barn under skolåldern känner att de inte har tillräckligt med tid för att sköta sysslor i hemmet eftersom arbetet tar så mycket av pappans tid, vilket ger till en viss mån skuld känslor. Även en tredjedel av papporna anser att de skulle vilja spendera mer tid hemma med barnen än vad de gör. Pappor med småbarn anser också att arbetet påverkar förhållandet till mamman och skulle vilja ha mera tid tillsammans med henne. (Lammi-Taskula, m.fl., 2009, 42-43).

Fastän papporna är medvetna om tidsbristen med sin familj känner de att arbetet är oundvikligt p.g.a. familjens utgifter. Endast en av sju familjer anser att balansen mellan tid och arbete är god. En fjärdedel av papporna anser att de varken har tid med familjen eller en ekonomi som håller för familjens utgifter. (Lammi-Taskula, m.fl., 2009, 44).

I slutdiskussionen av Lammi-Taskulas m.fl.:s analys kommer det fram att arbets- och familjelivet båda är faktorer som påverkar individens välmående. Det är av stor vikt för välmåendet att hitta balans mellan dessa faktorer, även om det inte alltid är lätt. Enligt analysen är det vanligaste problemet för en förälder skuld känslor, dvs. att inte känna sig tillräcklig varken på arbetet eller hemma med barnen. (Lammi-Taskula, m.fl., 2009, 46-47).

I undersökningen ”Perhebarometri 2006, Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä” gjord av Pirjo Paajanen och publicerad av Befolkningsregistret undersöks fäders synsätt och erfarenheter av att vara pappa till barn under 3 år. I undersökningen har man intervjuat 15 pappor som har sitt första barn under 3 år. Pappornas ålder varierade mellan 25 och 44 år medan majoriteten var 30 år gamla. (Paajanen, 2006).

De flesta av de undersökta papporna hade hållit pappaledighet direkt efter att barnet föddes, andra kunde ha delat upp ledigheten medan någon sparade pappaledigheten för att ta ut den lite senare. Längden på ledigheten varierade. Enligt undersökningen kom det fram att 76 % av papporna blivit hemma minst en vecka efter födseln för att hjälpa sköta barnet. 15 % hade inte alls använt sin pappaledighet eller varit hemma med barnet mindre än en vecka. Det bästa med att få vara pappa anses vara med barnet och att se barnet växa och utvecklas samt att se barnet vara lyckligt. (Paajanen, 2006).

Att bilda familj skapar ofta förändringar i det så kallade normala livet (livet som pappan hade innan barnet föddes). Hur pappan förhåller sig till förändringen kan vara negativ eller positiv, t.ex. kan förändringen betyda att pappan får ge bort sin egen tid, makt och sina egna pengar och i gengäld får han ett förhållande som baserar sig på kärlek av barnet. Förändringen skall vara positiv istället för att faktorerna stressar upp pappan och ger honom ett aggressivt beteende. Många barn i dagens läge får ett kärleksfullt förhållande till sin pappa som stöder barnet i dess utveckling. (Cacciatore & Korteniemi-Poikela, 2007).

6 Pappa som kund på rådgivningen

Det har kommit fram i undersökning att pappor vill ha mera stöd av hälsovårdaren på rådgivningsbesök (Paajanen, 2006; Fägerskiöld, 2006, 81-83). För att pappor skall kunna få stöd av hälsovårdaren krävs dock att pappan är närvarande vid rådgivningsbesöken. Mammor är de som oftast tar barnet till rådgivningen, men med ett allt mer jämlikt samhälle idag vill man betona att det är viktigt för barnets utveckling att även pappan deltar i besöken till rådgivningen (Paajanen, 2006; Keinänen, 2002, 28). I en riksomfattande undersökning ges som förslag att pappan borde bjudas in mer aktivt till rådgivningarna i Finland. Då pappan väl kommer till rådgivningen är det hälsovårdarens bemötande av pappan som är av vikt. (Social- och hälsovårdsministeriet, 2008, 52). Pappor vill vara delaktiga i rådgivningsverksamheten, men för att verksamheten skall vara intressant för pappan behöver hans tankar och idéer även tas i beaktande, inte bara mammans. (Fägerskiöld, 2006, 81-84). För hälsovårdarna i Finland är det en utmaning att kunna nå och stöda pappan (Social- och hälsovårdsministeriet, 2008, 48).

6.1 Pappans behov av stöd på rådgivningen

Enligt Haapio m.fl. 2009, i befolkningsregistrets familjebarmeterundersökning för år 2005 behöver familjen på rådgivningen mer stöd och hjälp i den nya livssituationen, dels med att vårda förhållandet dels med att uppfostra och sköta ett sjukt barn. Unga pappor önskar mer stöd speciellt om hur de växer som föräldrar. Över 30-åriga män önskar däremot mer information om hur de skall uppfostra barnet. De föräldrar som väntar sitt första barn vill ha mer information och stöd om hur det är att bli förälder. Vi har delvis baserat vårt arbete på familjebarmeterundersökningen om hur hälsovårdaren kan utveckla sitt arbete så att hon kan stöda pappan i barnets uppfostran. (Haapio, Koski, K., Koski, P., & Paavilainen, 2009, 78). Mannen behöver mycket stöd vad gäller förstärkandet av sin egen faderskapsbild, speciellt vid första barnets ankomst (Miessakit Ry).

Som blivande förälder skall pappan i familjen hitta sin nya identitet i det nya kapitlet i livet. Det har genom forskning kommit fram inom mödrarrådgivningen att pappors identitet inte förstärks tillräckligt och att de inte får lika mycket uppmärksamhet i sitt "identitetssökande". (Haapio, Koski, K., Koski, P. & Paavilainen, 2009, 79). Av forskning

har det framkommit att hälsovårdspersonal bör sätta mer vikt vid stöddandet av pappan i livsförändringen. Det skulle vara viktigt att hälsovårdaren förbereder pappan inför förändringen som föräldraskapet innebär med t.ex. konkreta exempel om vad som kommer att ändra i livet då man blir förälder. (Bradley, MacKenzie & Boath, 2004, 47). Med hjälp av detta kan pappan visualisera förändringen före barnets födsel och vara bättre förberedd på de ändringar som kommer att ske.

I en undersökning gjord i Sverige kommer det fram att pappor anser att rådgivningsverksamheten främst riktar sig till mammor och att pappor inte beaktas likvärdigt i familjen t.ex. ansåg en del av papporna som deltog i forskningen (n=20) att hälsovårdaren på rådgivningen endast vände sig till mamman då det fanns frågor om barnet. (Fägerskiöld, 2006, 80-81). I Finska befolkningsförbundets gjorda undersökning kom det fram att pappor önskar att hälsovårdaren skulle ställa mer frågor som skulle vara riktade även åt pappan och inte enbart åt mamman. (Paajanen, 2006).

Fägerskiölds forskning hade som mål att identifiera vad pappor har för förväntningar på rådgivningsverksamhet samt vad papporna önskar av hälsovårdarna. Känner papporna att de får stöd i sin nya roll när de är på rådgivningen och hur kan hälsovårdaren stöda pappor, är väsentliga frågor i forskningen. Efter att ha intervjuat 20 pappor med olika bakgrund kom Fägerskiöld fram till att faktorer så som tillit, engagemang, förtroende och stöd är viktiga i förhållandet mellan hälsovårdaren och pappan. (Fägerskiöld, 2006, 80-83).

Papporna i forskningen hade velat känna sig mer delaktiga på rådgivningen, få mera stöd av hälsovårdaren. Av hälsovårdaren förväntas att hon är professionell och att hon kan stöda föräldrarna i sina nya roller. I forskningsresultatet framkom att hälsovårdaren sällan tar upp pappans roll, utan istället går igenom mer praktiska saker. I en intervju kom det fram att pappan hade velat få stöd i praktiska arrangemang (vårdandet av barnet) men att hälsovårdaren i brist av tid hade gett honom ett papper med anvisningar, istället för att visa honom hur man skall göra. (Fägerskiöld, 2006, 81-83).

6.2 Att få pappan delaktig inom rådgivningen

I en riksomfattande undersökning (2008) bland alla rådgivningar i Finland (n=421) kommer det fram att det idag ännu är relativt nytt att pappan deltar i rådgivningsverksamheten. För att öka pappans delaktighet i sitt barns angelägenheter har hälsovårdarna på rådgivningarna genom olika metoder försökt uppmuntra pappan att komma till mödra- och barnrådgivningen. Från barnrådgivningen bjuder 59 % av hälsovårdarna överhuvudtaget in pappan och motsvarande 76 % från mödrarådgivningen. Det vanligaste sättet för hälsovårdarna inom mödra- och barnrådgivningen var att bjuda in pappan via mamman. Inbjudningsmetoden via mamman har använts av 87 % av hälsovårdarna inom mödrarådgivningen och av 88 % av hälsovårdarna inom barnrådgivningen. Ingen av barnrådgivningarnas hälsovårdare i undersökningen har bjudit in pappan till rådgivningen genom enskilt brev åt pappan medan 2 % av hälsovårdarna från mödrarådgivningen använt denna metod. I undersökningen kommer det även fram att endast en tredje del av papporna deltar i de enskilda besöken till rådgivningen. Tröskeln för papporna att komma till familjeförberedelsekurser är lägre, likaså är det vanligare att papporna deltar i mötet med hälsovårdaren då denne kommer på hembesök till familjen (Social- och hälsovårdsministeriet, 2008, 24-25).

Pappornas delaktighet har ökat under de senaste åren anser cirka 80 % av hälsovårdarna som deltagit i Social- och hälsovårdsministeriets undersökning, dock enligt Finska Befolkningsförbundet är det i 70 % av fallen mamman som är den föräldern som tar barnet med till rådgivningen. (Social- och hälsovårdsministeriet, 2008, 29) (Paajanen, 2006).

I undersökningsresultat kommer det fram att rådgivningen borde bjuda in pappan mer aktivt t.ex. genom enskild inbjudan. Via en egen inbjudan åt pappan uppmuntras han att komma till rådgivningen. När pappan väl kommer till rådgivningen är det bemötandet av pappan som är av stor vikt. Det är väsentligt att pappan känner sig välkommen till rådgivningen och att han beaktas som en del av familjen. Genom att diskutera och ställa frågor om barnet och faderskapet åt pappan får även han känna sig viktig. Att som hälsovårdare ha ett öppet förhållande med pappan i familjen och då få veta vilka behov pappan har kan hälsovårdarens arbete riktas så att det möter pappans och familjens behov. (Social- och hälsovårdsministeriet, 2008, 52).

Fastän hälsovårdaren kan försöka ändra pappors attityder gentemot rådgivningsbesöken och få dem att följa med på besöken så är det inte enbart hälsovårdarens ansvar att försöka

få pappan delaktig inom rådgivningsverksamheten. Som pappa skall han själv känna och ta ansvar samt vara en delaktig fader vid rådgivningsbesöken. (Hirvensalo, J. 2008, 52).

6.3 Hälsovårdarens stöd åt pappan

Som handledande hälsovårdare är det viktigt att redan från början stöda båda parterna inom familjen i att bli förälder.Handledningen skall ske så att barnets hälsa alltid tas i beaktande. Båda föräldrarna får på sitt eget sätt vara förälder till sitt barn, huvudsaken är att barnet får den trygghet, kärlek och omvårdnad det behöver. Föräldrarnas resurser skall förstärkas på rådgivningen redan från graviditetens början så att det bidrar till att föräldrarna har ett välmående som vårdar familjens hälsa/välmående. Som hälsovårdare är det viktigt att se vilka resurser som förstärker familjen i fråga. En pappa med starka resurser är nöjd med föräldrskapet och litar på sig själv, klarar av vardagliga problem och tar ansvar över egna beslut och har en känsla av livskontroll. (Haapio m.fl. 2009, 78).

I de fall där pappan känner sig utanför måste hälsovårdaren arbeta tillsammans med familjen så att alla parter kan uppleva att de är lika delaktiga, men i de fall där pappan nöjer sig med att inte ha så stark kontakt till barnet bör det accepteras. Som hälsovårdare på rådgivningar skall man kunna utvärdera pappans förmåga att ta hand om barnet och lyfta fram det pappan känner sig bra på istället. (Säävälä & Keinänen, 2002, 14-15).

Orsaken till att hälsovårdarna inte beaktar pappan likvärdigt som mamman på rådgivningen kan bero på att hälsovårdarna inte vant sig vid att papporna har börjat delta i rådgivningsbesöken allt mera. Pappor som engagerar sig i vården av barnet vill ha mer diskussion med hälsovårdaren dvs. måste hälsovårdaren involvera pappan mera, som en del av familjen (Fägerskiöld, 2006, 83-84). I långa loppet är det att påstå att stöd i det nya faderskapet är till nytta i framtiden för både barnet och familjen. Ifall pappan har ett förhållande med hälsovårdaren som baserar sig på tillit är chansen för att pappan deltar oftare i rådgivningsverksamheten större. Ju oftare pappan deltar i rådgivningsbesöken desto större är möjligheten att han får stöd i sin nya roll, det i sin tur främjar barnets hälsa. (Keinänen, E. 2002, 28; Fägerskiöld, 2006, 83-84).

Hälsovårdare anser att pappans deltagande i vården av barnet ökar barnets välmående. Likaså tyckte hälsovårdarna att stöddet av den nyblivna pappan förbättrar familjens sammanhang. Majoriteten av hälsovårdarna anser att det finns stora utmaningar vad gäller

stödandet av pappan på rådgivningen, utmaningar största delen av hälsovårdarna gärna tar sig an. (Social- och hälsovårdsministeriet, 2008, 36, 48).

För att förbättra bemötandet och stödandet av pappor på rådgivningar måste hälsovårdarna till en början kunna nå papporna, detta anser över 40 % av hälsovårdarna i Social- och hälsovårdsministeriets undersökning. Även andra faktorer påverkar utveckling av pappors rådgivningsbesök, t.ex. önskar en del av hälsovårdarna att få mera skolning och material inom området, en möjlighet att utveckla sitt eget arbete. Av hälsovårdarna ansåg 76 % att bemötandet av pappor på rådgivningen sker på en nöjaktig nivå, vilket beror till stor del på att det är så svårt att komma i kontakt med papporna. (Social- och hälsovårdsministeriet, 2008, 36-38).

Hälsovårdarnas färdigheter i att stöda den nyblivna pappan behöver utvecklas, det tyckte 94 % av hälsovårdarna som undersöktes. För att utveckla sitt arbete vill hälsovårdarna ha ny, uppdaterad information samt vidare skolning i hur man stöder pappan. Hälsovårdarna behöver främst information om hur man växer till pappa (55 %), faderskapet (53 %), pappans relation till barnet (46 %) samt om pappans roll (48 %). (Social- och hälsovårdsministeriet, 2008, 41-42).

Trots att man länge velat få pappor med i rådgivningsverksamheten i s.k. pappa-grupper, har intresset för grupperna inte varit stort. Rådgivningen har varit och är fortfarande en kvinnodominerad plats. Bästa sättet att kunna handleda pappor är att vinkla handledningen till ett manligt område, med andra ord, lägger man upp handledningen till papporna ur ett manligt perspektiv. Genom att ge handledning åt män på ett manligt sätt når man papporna på bästa sätt.

I den finska familjepolitiken styrker man faderskapet i papparollen samt stöder mannen att växa som pappa för att barnet skall kunna få en uppfattning om sin egen pappa i vardagen. För att lyfta fram hur viktig handledning av pappor är i dagens samhälle så har det delats ut ett pris som heter ”Vuoden isä”. År 2008 belönades Ilmo Saner och Timo Tikka med Vuoden isä-priset eftersom man ansett att de har grundat faderskapshandledningen och med deras arbetsinsatser har pappans deltagande inom rådgivningsverksamheten gjort framsteg.

Med pappagrupper försöker man förbereda pappan till förändringen som kommer att ske genom familjeutökningen och på det sättet få pappan att delta i vården och uppfostringen redan från första början. (Haapio m.fl., 2009, 189-190).

7 Inbjudningsbrevet Vad då? Jag? Pappa?!

Då vi gjorde vår litteratursökning fann vi olika forskningar som berörde pappan. Efter olika för- och motargument i forskningar har vi med hjälp av Social- och hälsovårdsministeriets och befolkningsregistrets familjebrometerundersökning riktat in oss på att få pappan mer delaktig inom rådgivningsverksamheten. Genom ett tilltalande inbjudningsbrev (se bilaga 3) är det meningen att vi skall få pappan delaktig i rådgivningsverksamheten. Härnäst beskriver vi arbetsprocessen för slutprodukten och hur den kom till.

7.1 Inbjudningsbrevets bakgrund

Enligt Paajanen har den traditionella faderskapsbilden ändrat drastiskt i dagens Finland, nuförtiden försöker man få föräldraskapet jämlikt mellan mamman och pappan. Därför är pappans deltagande inom rådgivningen dess viktigare. (Paajanen, 2006). Orsaken till varför papporna inte har deltagit aktivt inom rådgivningsverksamheten är för att de känt sig åsidosatta av hälsovårdaren, dvs. rådgivningsverksamheten har varit mamma-centrerad (Fägerskiöld 2006, 81-83). Likaså har pappan upplevt det svårt att finna balans mellan arbetslivet och familjen, t.ex. vet pappan inte om det är viktigare att vara på jobb (försörjare) eller att delta i rådgivningsbesöket med familjen (Lammi–Taskula m.fl., 2009, 39). Enligt en forskning gjord i Sverige har det framkommit att papporna känner sig som andrahandsvårdare, dvs. att mamman är den primära vårdaren av barnet och innehar rollen som huvudansvarig över barnets vård. Orsaken varför papporna känner sig som andrahandsvårdare är i huvudsak att de är mycket av sin tid på jobb. (Fägerskiöld, 2008, 64-66).

Hälsovårdarna i social- och hälsovårdsministeriets undersökning anser att antalet besök av pappor till rådgivningen har ökat under de senaste åren, trots det kom man fram till i Finska Befolkningsförbundets forskning att det i 70 % av fallen är mamman som besöker rådgivningen ensam (Social- och hälsovårdsministeriet, 2008, 29; Paajanen, 2006). I Social- och hälsovårdsministeriets undersökning redovisas att hälsovårdarna vill ha mer information och skolning vad gäller pappors roll som uppfostrare (Social- och hälsovårdsministeriet 2008, 41-42). Fastän Föräldraskapets rollkarta finns som

arbetsredskap för hälsovårdaren är det enligt Social och hälsovårdsministeriets utredning (2005) endast 0,2 procent av hälsovårdarna som använder sig av rollkartan regelbundet (Hakulinen-Viitanen, Pelkonen & Haapakorva 2005,155).

Idén till vårt inbjudningsbrev har även vuxit fram genom Social- och hälsovårdsministeriets utredning *Isien ja isyyden tukeminen. Äitiys- ja lastenneuvolassa* publicerad 2008 där det framgår att hälsovårdarna som varit med i utredningen anser att det är svårt att nå och motivera papporna inom rådgivningen. Många män behöver uppmuntran att ”ta sig över tröskeln” till rådgivningen. I utredningen framkom ett alternativ att nå papporna som kunde vara att personligen kontakta dem. (Social- och hälsovårdsministeriet 2008, 52). Vi har tidigare nämnt i vårt arbete familjebrometerundersökningen som visar att finska pappor önskar att få stöd speciellt i hur de växer som föräldrar samt mer information om hur de skall uppfostra barnet (Haapio m.fl., 2009). I Finska Befolkningförbundets utvärdering anser papporna att deras roll inte kommer fram tillräckligt i alla broschyrer och häften som delades ut åt familjen (Paajanen, 2006). På basen av olika forskningar har vi valt att göra ett inbjudningsbrev som fungerar som redskap åt hälsovårdaren för att bättre kunna nå pappan och därmed stöda honom. Förhoppningsvis sänker inbjudningsbrevet ribban för pappan att komma till rådgivningen. I och med att pappan deltar i rådgivningsverksamheten har hälsovårdaren bättre möjlighet att stöda pappan i sin nya roll som uppfostrare och förälder (Social- och hälsovårdsministeriet 2008, 52).

I Rådgivningsverksamhet i utveckling- projektets första fas kom man fram till att pappor får bra stöd från rådgivningsverksamheten i Pargas. Dock anser skribenterna att det inte är etiskt rätt att använda deras forskningsresultat eftersom endast fem pappor (8%) deltog i enkätundersökningen av 59 deltagare, mammor (92%). Procenterna i undersökningsresultatet visar att pappans deltagande i rådgivningsverksamheten är liten. För att öka stödet av papporna i Väståbolands stad behöver hälsovårdarna nå en större procent av papporna (Dunder, Söderström & Westerholm, 2009, 41, 50-51,63,72).

Pappan konkretiserar det blivande faderskapet på de fyra olika sätten som nämnts tidigare i arbetet. Med hjälp av processen och barnets födsel skapas den livslånga relationen mellan barnet och pappan (Cacciatore & Korteniemi-Poikela, 2007)., därför anser vi att inbjudningsbrevet skall ges åt pappan efter födseln på ett hembesök.

7.2 Inbjudningsbrevets layout

Inbjudningsbrevet heter Vadå? Jag? Pappa?! och beskriver kort åt pappan om varför det skulle vara bra för honom att delta i rådgivningsbesöken med familjen. I inbjudningsbrevet finns frågor som fungerar som tankeställaren vad gäller pappans roll. Frågorna i inbjudningsbrevet baserar sig på motivationsrollerna från Föräldraskapets rollkarta®. Varje fråga är kopplad till en roll i rollkartan, t.ex. är frågan i brevet ”Vad betyder det för dig att sätta gränser för barnet?” kopplad till motivationsrollen Gränssättaren. Med hjälp av brevet vill vi att pappan skall känna sig viktig som barnets uppfostrare, som en del av familjen samt att han kan påverka utvecklingen av hälsovårdarnas arbete på rådgivningen. Vadå? Jag? Pappa?! Kommer att vara ett dokument på en CD-skiva som hälsovårdaren får till sitt förfogande. Hälsovårdarna kan då printa ut brevet då de behöver det.

Brevets utformning grundar sig på litteraturstudier, exempelvis font, storlek, radavstånd, brödtext och bildlayout. Texten i brevet har vi velat att skall vara praktisk, synlig och lättläst. Font och storlek väljs efter smak och tycke men rekommenderad fontstorlek är mellan 8pt – 12pt. (Lammi, 2008, 90, 104). Vi har valt fontstorlek 12pt och radavstånd 1,5 samt font Georgia.

Bildlayouten valde vi att skulle vara en stående rektangel för att bilden då blir mer aktiv och dynamisk. En bild som inte är liksidig ger fler impulser tillika som den känns allmänt lugnande för personen som ser bilden. (Lindberg & Åberg, 2004, 144-145). Med hjälp av bilden vill vi väcka intresse hos pappan samt att han genom brevet kan känna gemenskap med bilden.

Mannen och därmed pappan till babyn på bilden har vänligen ställt upp att bli fotograferade samt gett samtycke till att fotografiet blir publicerat.

8 Kritisk granskning

I vår kritiska granskning har vi valt att gå steg för steg igenom vårt arbete. Med hjälp av granskningen kan man se att den röda tråden finns genom hela arbetet och att arbetet är intressant, trovärdigt samt begripligt (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 2001, 34). Vi kommer också att granska ifall vårt syfte överensstämmer med arbetet. Har man verkligen utrett det som man angett sig göra i syftet? (Patel & Davidson, 1994, 121). Det är viktigt att få fram vid granskningen att problemområdet överensstämmer med litteraturen och problemställningarna i arbetet. Likaså är det väsentligt att granska ifall problemställningarna, informationssamling och slutprodukt hör samman. (Patel & Davidson, 1994, 121).

Syftet med vårt examensarbete är att utreda utgående från litteratur pappans betydelse som barnets uppfostrare samt att som hälsovårdare kunna nå pappan och få honom delaktig inom rådgivningsverksamheten. Syftet har vi delat upp i två problemställningar, den ena problemställningen tar upp pappans betydelse i familjen som uppfostrare, som besvaras i kapitel 4 och 5. Kapitel 4 beskriver om hur det är att vara förälder samt hur man med hjälp av Föräldraskapets rollkarta® förstår betydelsen av att vara uppfostrare. Kapitel 5 går mer in på djupet om hur det är att vara pappa. Den andra problemställningen beaktar hälsovårdarens metod att få pappan delaktig inom rådgivningsverksamheten, som besvaras i kapitel 6 där det kommer fram alternativt om hur man kan nå pappan och få honom delaktig inom rådgivningen, samt hur hälsovårdaren sedan skall bemöta honom då han väl är på rådgivningen.

Det kom fram i utvärderingen av projektet Rådgivningsverksamhet i utveckling att pappors delaktighet i rådgivningsverksamheten är bristfällig. Detta är vårt problemområde samt grunden till vårt examensarbete. Vi har sökt litteratur inom ämnet och hittat relevant litteratur som talar för att detta problemområde stämmer, med andra ord, att pappors delaktighet inom rådgivningsverksamhet är bristfällig.

Till att börja med satte vi ut problemställningar men efter hand då vi hittat mera litteratur ökade vår kunskap inom området och då ändrades även problemställningarna så att de blev mer relevanta med tanke på innehållet i vårt arbete. Med ökad information om pappors delaktighet inom rådgivningsverksamheten väcktes idén om inbjudningsbrevet Vad då?

Jag? Pappa?! Därmed hör problemställningarna, informationssamlingen och slutprodukten samman.

I uppsatser skall man kritiskt granska litteraturen i texten (dvs. källkritik) att den är valid, relevant och reliabel. Med valid anses att texten i arbetet säger det som källan anger. Med relevans avses att validiteten överensstämmer med problemställningen i arbetet och att källan inte har systematiska felvariationer som avser reliabiliteten i arbetet. (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 2001,150).

Vi har i vårt arbete använt stora undersökningar som är gjorda av organisationer som berör social- och hälsovården i Finland, t.ex. Finska befolkningsförbundet och Social- och hälsovårdsministeriet. Vi har även använt oss av mindre forskningar gjorda i Finland och Sverige samt forskningar från övriga världen.

Vi har i vårt arbete svarat på syftet som vi ställt upp, dvs. vi har svar på det vi velat få fram. Det vi har velat få fram i vårt arbete har baserat sig på relevanta källor. Med relevanta källor avses källor som besvarar problemställningar i arbetet (Eriksson & Wiedersheim-Paul, 2001,150). Internetkällorna som vi använt oss av i vårt arbete är pålitliga, likaså annan litteratur från böcker och tidskrifter.

Språkmässigt är arbetet förståeligt och stoffet i arbetet är upplagt i logisk ordning, dvs. börjar med teoretisk bakgrund, därefter klargör vi vilka utvecklingsbehov som finns och sedan redogör vi för ett alternativ till utveckling som finns och efter det förklarar vi vår utvecklingsidé, dvs. slutprodukten till arbetet. Slutprodukten, dvs. inbjudningsbrevet är vi nöjda med eftersom brevets innehåll är utvecklat ur forskningsresultaten från teoretiska delen och vi hoppas att brevet kommer till användning i praktiken. Det skulle vara intressant att utvärdera inbjudningsbrevets funktion men eftersom vi inte har publicerat brevet ännu så är det inte möjligt.

Etiken i vårt arbete framkommer genom att vi hänvisat rätt till källorna vi använt, t.ex. har vi angivit rätt procenttal som framkommit i forskningsresultat. Dock är det nämnvärt att arbetet tar i beaktande pappor som tillhör den s.k. normala kärnfamiljen. Dessutom stiger etiken fram i vår slutprodukt. Pappan på bilden i vårt inbjudningsbrev godkände att bli fotograferad och gav tillstånd att publicera det. Det slutliga inbjudningsbrevet visades åt pappan för ännu ett godkännande.

9 Slutdiskussion

Examensarbetsprocessen började med att vi var och lyssnade på presentationerna av projektet Rådgivningsverksamhet i utveckling i Västabolands stad, Pargas. Vid presentationstillfället framfördes utvärderingsresultaten av rådgivningsverksamheten som gjorts av vårdstuderanden från Yrkeshögskolan Novia. Av utvärderingsresultaten framkom utvecklingsbehov av rådgivningen, där började vår insats i projektet Rådgivningsverksamhet i utveckling. Vi tog fasta på hur man kunde stöda parrelationer på rådgivningen och i detta skedde ansåg vi att temat var så brett att det var skäl att arbeta i par. Parrelationer blev dock inte vårt tema för examensarbetet och vid det första handledningstillfället som projektgrupp väcktes idén att vi istället skulle ta fasta på pappans betydelse som barnets uppfostrare. Därefter ansökte vi om att få arbeta i par, vilket godkändes. Under den första skrivveckan samlade vi information om vårt tema i databaser, tidsskrifter och internet. Med hjälp av vår informationssökning under den första skrivveckan hade idén kring pappan som barnets uppfostrare utvecklats till idén vilken betydelse pappan har som barnets uppfostrare och hur man kunde få honom mer delaktig inom rådgivningsverksamheten. Det blev vårt syfte som delades upp i problemställningar till examensarbetet.

Vi var på handledning några gånger under våren 2010 till rådgivningen i Pargas, där träffades vi med projektgruppen samt med våra handledare och en hälsovårdare från rådgivningen. Vi presenterade vår idé för gruppen och handledarna samt hälsovårdaren, de gav synpunkter och idéer varefter vi kunde fortsätta med att utveckla vårt arbete. I början av examensarbetsprocessen var det meningen att vi skulle arbeta som projektgrupp, dvs. de som var med i rådgivningsverksamhet i utveckling bestod av sex personer. I början av processen gick samarbetet bättre eftersom vi hade fler regelbundna träffar som projektgrupp med initiativ från våra handledare. Efter våren 2010 har vi i grupp träffats endast en gång för att diskutera varandras arbeten. Utöver gruppträffarna har vi vid seminarierna fått gå mer in på djupet av de andras arbeten. Individuell handledning har vi alltid fått då vi velat under hela examensarbetsprocessen.

Efter hand som vårt arbete framskred var vi nöjda med den litteratur vi hittat om vårt tema. Även pararbetet har lett till att vi kunnat reflektera tillsammans vad vi hittat för litteratur, är det relevant till vårt arbete, är det pålitliga källor osv. Under hela examensarbetsprocessen har vi ifrågasatt varandras idéer och texter. Därmed har vi

bearbetat vårt innehåll i arbetet och även ändrat mycket som bidragit till att stoffet enligt oss blivit bättre.

Stoffet som vi började bearbeta var till en början svårt att avgränsa men varefter vår kunskap inom ämnet ökade tog vi fasta på de komponenter vi ansåg var relevanta. Eftersom vi valde att använda Föräldraskapets rollkarta® som grund baserade vi vår teori på Jacob Levy Morenos rollteori. Rollteorin tar upp hur man som människa utvecklas till sin roll och eftersom vi vill framhäva pappans roll som uppfostrare ansåg vi att Jacob Levy Morenos teori var relevant.

Det har varit intressant att begrunda föräldraskapets rollkarta eftersom den för oss inte tidigare varit känd. För att få en struktur på arbetet tog vi först upp Föräldraskapets rollkarta® och därmed hur det är att vara förälder och sedan avgränsade vi det till hur det är att vara pappa. I och med att faderskapsrollen har ändrat under de senaste årtiondena anser vi att rådgivningsverksamheten står inför nya utmaningar, pappan behöver även handledas.

Efter att vi hade läst undersökningar där det framgick att pappor behöver mer stöd på rådgivningen hittade vi ytterligare undersökningar som framhävde att pappors delaktighet på rådgivningen är bristfällig. För att hälsovårdaren skall kunna stöda pappan måste han komma till rådgivningen. Ur detta utvecklades vår idé till inbjudningsbrev åt pappor. Därefter träffade vi ansvariga hälsovårdaren för projektet på rådgivningen och hon bekräftade vår idé. Hälsovårdarens synpunkter till inbjudningsbrevet togs i beaktande, hon ville att brevet skulle vara lättförståeligt och tilltalande åt papporna. Som förslag gav hälsovårdaren att inbjudningsbrevet kunde rikta sig enbart åt pappan eller åt både mamman och pappan. Vi valde dock att rikta inbjudningsbrevet endast åt pappan, detta för att vi ville att pappan skulle känna sig ha en viktig roll på rådgivningen.

Inbjudningsbrevet var en vändpunkt i vårt arbete eftersom vi till en början hade tänkt ta fasta på hur man som hälsovårdare kunde stöda pappan. Vi ansåg att det var viktigt att först nå pappan och få honom delaktig i rådgivningsverksamheten. För vidare utveckling skulle det vara viktigt att utreda hur man på bästa sätt stöder pappan på rådgivningen när han väl kommit dit. Utvecklingsförslaget anser vi viktigt eftersom vi i forskningsresultat stött på svårigheter i hälsovårdarens bemötande av pappor. Vår tanke är att hälsovårdaren med hjälp av Föräldraskapets rollkarta® skall kunna se pappans brister och resurser i uppfostrandet av barnet, på detta sätt skall hälsovårdaren hjälpa pappans att inse sin

betydelse som en del av familjen. Vi anser att det främjar barnets hälsa och familjen som en helhet då pappan deltar i rådgivningsverksamheten.

Under examensarbetsprocessen har vi lärt oss söka information, framför allt relevant facklitteratur och forskningar. Efter textbearbetningen har vi kunnat avgöra vad som varit viktigt att ha med i arbetet, samt vad som inte varit viktigt. Examensarbetsprocessen har varit lärorik och utmanande. Att vara med i ett projekt och på egen hand kommit fram till utvecklingsidéer har varit givande. Det känns som att vi har haft en viktig roll då vi gjort något på riktigt, dvs. något som möjligen kommer i användning i praktiken inom hälsovården. Det har stärkt motivationen för arbetet.

Att vi samarbetat i par har gett oss mycket. Vi har lyssnat på varandra, visat respekt för varandras idéer, kunnat uttrycka våra åsikter fritt och kompromissat under hela arbetsprocessen. Genom detta arbete har vår profession vuxit och gett en inblick i hur vi som hälsovårdare kan bemöta pappan på rådgivningen. Vi har mer kunskap inom ämnet och intresset för hälsovård har också ökat. Det har varit intressant att få vara med och utveckla rådgivningsverksamheten i Pargas. Vi hoppas att andra, både professionella vårdare och andra studeranden har nytta av vårt arbete!

Källförteckning

Antonovsky, A. (1991). *Hälsans mysterium*. Stockholm: Natur och Kultur.

Bradley, E., MacKenzie, M. & Boath, E. (2004). The experience of first-time fatherhood: a brief report. *Journal of Reproductive and Infant Psychology*, 22 (1), 45-57.

Cacciatore, R. & Kortenien-Poikela, E. (2007). *Mihestä isäksi*. Väestöliitto. Uppdaterad 2010. <http://www.helistin.fi/?page=3501297&id=0235508> (hämtat: 20.09.2010).

Dunder, A-E., Söderström, C. & Westerholm, N. (2009). *Utvärdering av verksamheten på Pargas barnrådgivning*. Opublicerat lärdomsprov för sjukskötarexamen. Yrkeshögskolan Novia, Utbildningsprogrammet för vård, Åbo.

Eriksson, L.T. & Wiedersheim-Paul, F. (2001). *Att utreda, forska och rapportera*. 7. Uppl. Malmö: Liber.

Esko, M. (1984). *Mies ja isyys. Perheen kehitysvaiheet ja isän rooli*. Werner Söderström Osakeyhtiö: Porvoo-Helsinki-Juva.

Fagerskiöld, A. (2008). A change in life as experienced by first-time fathers. *Nordic College of Caring Science*, 22 (2008), 64-71. (Hämtad: 25.2.2010) Ebsco search.

Fägerskiöld, A. (2006). Support of fathers of infants by the child health nurse. *Scandinavian Journal of Caring Sciences*, 20, 79-85.

Haapio, Koski, K., Koski, P., & Paavilainen. (2009). *Perhevalmennus. Syvennä ja sovelle*. (1. Uppl.). Tekijät ja Edita Publishing: Helsinki.

Haarala, P., Honkanen, H., Mellin, O-K., & Tervaskanto-mäentausta T. (2008). *Terveystenhoitajan osaaminen*. Edita: Helsinki.

Hakulinen-Viitanen T., Pelkonen M. & Haapakorva A. (2005). *Äitys- ja lastenneuvola Suomessa. Selvityksiä 22*. Sosiaali- ja terveysministeriö, Helsinki.

Halle, C., Dowd, T., Fowler, C., Rissel, K., Hennessy, K., MacNevin, R. & Nelson, M.-A. (2008). Supporting fathers in the transition to parenthood. *Contemporary Nurse*, 31 (1), 57-70.

Helminen, M-L. & Iso-Heiniemi, M. (1999). *Vanhemmuuden roolikartta® Käyttäjän opas*. (1. uppl.) Helsinki: Suomen kuntaliitto.

Hermanson, E. (2008). *Isän osallistuminen ja sitoutuminen lapsen hoitoon*. Terveyskirjasto. http://www.terveyskirjasto.fi/terveyskirjasto/tk.koti?p_artikkeli=lok00022 (hämtat: 16.4.2010).

Hirvensalo, J. (2008). Pappors deltagande i barnrådgivningen. *Vård i fokus*, 25 (2), 50 - 53.

Keinänen, E. (2002). Aktiivisen isyyden tukeminen. *Terveystenhoitaja*, (8), 28 – 30.

Lammi, O. (2008). *Kortit, kirjat & lehdet. Tee julkaisuja wordilla*. Helsinki: WSOY

Lammi-Taskula, J., Karvonen, S. & Ahlström, S. (toim.) *Terveiden ja hyvinvoinninlaitos*. 2009. *Lapsiperheiden hyvinvointi*. Helsinki: Kirjoittajat ja Terveiden ja hyvinvoinninlaitos.

Lindberg, S. F. & Åberg, L. (2004) *Fotografisk bild*. 2.uppl. Malmö: Liber

Mannerheimin Lastensuojeluliitto (uå). *Kehittymistä vuorovaikutuksessa vanhemman kanssa*.

http://www.mll.fi/vanhempainnetti/tietokulma/kasvu_ja_kehitys/0_1-vuotias/vuorovaikutus/ (hämtat 22.9.2010).

Miessakit ry. *Isyyden tueksi-projekti 2008-201*. [http://www.miessakit.fi/fi/isyyden tueksi](http://www.miessakit.fi/fi/isyyden_tueksi) (hämtat: 27.09.2010).

Misvæ r, N. (2005). *Barnets första sex år*. Prisma: Stockholm.

Okkonen, T., Vehviläinen-Julkunen, K. & Pietilä, A-M. (2007). Lasten käsityksiä terveydestä ja terveyden edistämisestä – sisälöllinen ja metodinen näkökulma. *Hoitotiede*, 19 (5), 270 – 278. (Hämtad: 25.2.2010) Ebsco search.

Paajanen, P. (2006). *Perhebarometri 2006. Päivisin leiväntuoja, iltaisin hoiva-isä. Alle 3 – vuotiaiden esikoislasten isien näkemyksiä ja kokemuksia isyydestä*. Väestöliitto Väestöntutkimuslaitos: Helsinki.

Patel, R. & Davidson, B. (1994). *Forskningsmetodikens grunder. Att planera, genomföra och rapportera en undersökning*. 2. Uppl. Lund: Studentlitteratur.

Rautiainen, M. (toim.) (2001). *Vanhemmuuden roolikartta*. (1.uppl.) Suomen kuntaliitto: Helsinki.

Rundfors, M. & Wrangsjö, B. (2002). *Familjemönster*. (3. Uppl.). Natur och Kultur: Stockholm.

Social- och hälsovårdsministeriet (2008). *Isien ja isyyden tukeminen. Äitiys- ja lastenneuvolassa*.

http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3639.pdf&title=Isat_ja_isyyden_tukeminen_aitiys_ja_lastenneuvoloissa_fi.pdf (hämtat: 7.6.2010).

Säävälä, H. & Keinänen, E. (2002). Isät ovat tärkeitä vauvan hoitajia. *Teveydenhoitaja* (4-5), 14-16.

Ylitalo, P. (toim.) Armanto, A. & Koistinen, P. (2007). *Neurolatyon käsikirja*. (1.-3. uppl.) Helsinki: Tammi kustannusosakeyhtiö.

Finlands författningssamling:

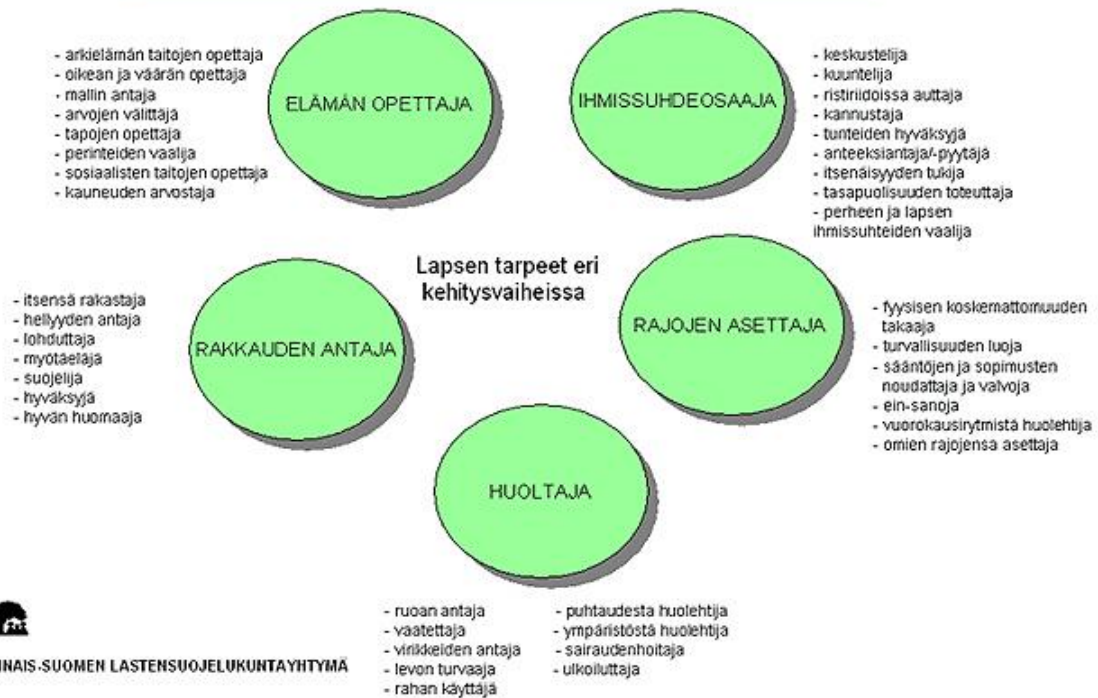
Folkhälsolag 28.1.1972/66

Lag angående vårdnad om barn och umgängesrätt 8.4.1983/361

Bilaga 1

VANHEMMUUDEN ROOLIKARTTA®

Vanhemmuuden viisi keskeistä osa-aluetta

VARSINAIS-SUOMEN LASTENSUOJELUKUNTA YHTYMÄ

Arbetsfördelning

Bilaga 2

Betty Helander har skrivit innehållet till följande rubriker: Jacob Levy Morenos rollteori, Vårdnadshavaren, Kärleksgivaren, Livets lärare, Pappans roll som uppfostrare i familjen (delvis), Att skapa sin papparoll-en process (delvis), Faktorer som påverkar papparollen (delvis), Pappa som kund på rådgivningen, Att få pappan delaktig i rådgivningsverksamheten och Hälsovårdarens bemötande av pappan. Sara Haverinen har innehållet till följande rubriker: Att vara förälder, Föräldraskapets rollkarta, Relationsläraren, Gränssättaren, Att vara pappa, Pappans roll som uppfostrare i familjen (delvis), Att skapa sin papparoll-en process (delvis), Faktorer som påverkar papparollen (delvis), Pappans behov av stöd på rådgivningen. Tillsammans har vi skrivit Inledningen, Datainsamling och tidigare forskning, Arbetsfördelningen, Inbjudningsbrevet Vad då? Jag? Pappa?, Inbjudningsbrevets bakgrund, Inbjudningsbrevets layout, Kritisk granskning och Slutdiskussion.

VAD DÅ? JAG? PAPPA?!

Grattis nyblivna Pappa! Vi vill på rådgivningen Välkomna Dig att besöka oss tillsammans med familjen! På rådgivningen kan vi diskutera eventuella frågor Du funderar på.

I forskning som gjorts i Finland har det kommit fram att män önskar mera handledning i sin nya roll som pappa vad gäller uppfostring av barnet och att växa som förälder.

Rådgivningsverksamheten har länge ansetts vara mamma-centrerad men i Finland idag strävar man till att kunna nå hela familjen.

Det finns olika synsätt på hur man skall vara som förälder och uppfostrare åt sitt barn. Alla har sin egen stil att vara pappa. Ditt barns utveckling beror på många faktorer. Vad behöver ditt barn utöver mat, kläder och blöjbyte?

Vad betyder det för dig att sätta gränser för barnet? Hur visar du åt barnet att du tycker om det? Hur lär du barnet vad som är rätt och fel? Hur förstår du barnets behov? (Dessa frågor baserar sig på Föräldraskapets rollkarta® som fungerar som riktlinjer och stöd för hälsovårdaren).

Dina förväntningar och önskningar angående rådgivningen hjälper oss att utveckla och förbättra vårt arbete med nyblivna pappor som Du!

Välkommen! Vi på rådgivningen

